

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN DIRECTIONS
OF SCIENTIFIC RESEARCH
DEVELOPMENT**

**PROCEEDINGS OF IV INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
SEPTEMBER 28-30, 2021**

**CHICAGO
2021**

MODERN DIRECTIONS OF SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT

Proceedings of IV International Scientific and Practical Conference

Chicago, USA

28-30 September 2021

Chicago, USA

2021

UDC 001.1

The 4th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development” (September 28-30, 2021) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2021. 493 p.

ISBN 978-1-73981-126-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-directions-of-scientific-research-development-28-30-sentyabrya-2021-goda-chikago-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: chicago@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 BoScience Publisher ®

©2021 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

BIOLOGICAL SCIENCES

1. *Horchanok A., Prysiazhniuk N., Porotikova I.* 11
SOME ASPECTS OF NEGATIVE IMPACT OF FISHERY
MANAGEMENT ON HYDROBIOCENOSSES.
2. *Mustafakulov M. A., Ibragimov A. A., Ashurov A. A., Rustamova Sabogul
Mamarejab kizi, Kuziyev S. N., Uralov A. I.* 16
NEW RNA APTAMERS TO PHOTOPROTEIN OBELIN AS A
UNIVERSAL PLATFORM FOR CREATION OF APTASENSORS.

MEDICAL SCIENCES

3. *Chukhraeva E. N., Knyazeva I. A., Krasnopolskaia V. V., Unichenko A. V.* 19
MULTIFACTORIAL APPROACH IN THE FORMATION OF
PROGRAMS FOR SLOWING AGE-RELATED CHANGES IN THE
FACIAL SKIN.
4. *Malyk N., Katamadze Sofiko* 25
THE ROLE OF NURSING STAFF IN THE PROVISION OF PALLIATIVE
CARE IN AN OUTPATIENT SETTING.
5. *Maistruk P. O.* 29
CONDITION ASSESSMENT OF THE TEETH HARD TISSUES OF THE
FRONTAL GROUP ON THE UPPER AND LOWER JAW.
6. *Івасівка Х. П., Пальтов Є. В., Мота О. М.* 37
УЛЬТРАСТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЛИЗОВОЇ ТА ХРЯЩІВ
ГОРТАНІ ЩУРА НА 21 ТА 28 ДОБУ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО
ОПІОЇДНОГО ВПЛИВУ.
7. *Каценко А. Л., Устенко Р. Л., Свінцицька Н. Л., Гринь В. Г.,
Біланов О. С.* 43
РОЛЬ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ У СТАНОВЛЕННІ МЕДИЦИНИ.
8. *Коссе М. Ю., Шувалова В. М., Демиденко Д. П., Кривонос М. Ю.,
Додуляк В. О., Шестаков В. І.* 51
КАРДІАЛГІЇ У ПРАКТИЦІ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ.
9. *Малик Н. В., Апазіді Е. В.* 57
ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ОНКОЛОГІЧНИМИ
ЗАХВОРЮВАННЯМИ.
10. *Малик Н. В., Мальцев П. А.* 59
ГЕРІАТРИЧНА ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА: КОНЦЕПЦІЯ,
ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ.
11. *Цодікова О. А., Скубченко А. С., Заблуда А. О., Артеменко А. В.,
Дауд М. Ф.* 65
ОСОБЛИВОСТІ ХАРЧУВАННЯ ШКОЛЯРІВ ВЕЛИКОГО
ПРОМИСЛОВОГО МІСТА.

12. *Цодікова О. А., Очеретнюк Д. А., Плахтій Ю. Ю., Тарновська К. С., Ємець А. В.* 72
 ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ
 МЕГАПОЛІСА.

PHARMACEUTICAL SCIENCES

13. *Алмакаєв М. С., Семенова К. М., Алмакаєва Л. Г.* 78
 ОЦІНКА СТАБІЛЬНОСТІ ДІЮЧИХ РЕЧОВИН ПРИ РІЗНИХ
 ЗНАЧЕННЯХ pH РОЗЧИНУ.

CHEMICAL SCIENCES

14. *Dan Gao, Helikh A., Zhenhua Duan* 81
 STUDY OF WATER DYNAMICS IN PH-SHIFTING TREATED
 PUMPKIN SEED PROTEIN ISOLATE BY LF-NMR.
15. *Khomidov F. G., Kadyrova Z. R., Usmanov K. L., Kholmanov Elyor
 Gaybulla ugli* 86
 EFFECT OF ALUMINA CONTAINING COMPONENT FOR SYNTHESIS
 CALCIUM ALUMINATE VIA SOL-GEL METHOD.
16. *Khomidov F. G., Kadyrova Z. R., Usmanov K. L., Kholmanov Elyor
 Gaybulla ugli* 90
 FEATURES OF SYNTHESIS ALUMINATE CALCIUM SOL-GEL
 METHOD.
17. *Movlayev I., Aliyeva Z.* 93
 THEORY AND PRACTICE OF OBTAINING COMPOSITE MATERIALS
 BASED ON POLYMER BLENDS.
18. *Икрами М. Б., Яминзода З. А., Олимбойзода П. А.* 106
 ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ КРАШЕНИЯ
 ХЛОПКОВЫХ ТЕКСТИЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ КРАСИТЕЛЕМ ИЗ
 ГАРМАЛЫ.

TECHNICAL SCIENCES

19. *Vazhinsky B. V., Kuryanov A. I.* 111
 STAGES OF COMPUTERIZATION OF ENGINEERING ACTIVITIES.
20. *Батыгин Ю. В., Гаврилова Т. В., Еремина Е. Ф., Чаплыгин Е. А.,
 Шиндерук С. А., Леонов К. В.* 117
 СТОРОННИЙ ИСТОЧНИК НАПРЯЖЕНИЯ В СХЕМЕ
 РЕЗОНАНСНОГО ПРЕОБРАЗОВАТЕЛЯ МОЩНОСТИ.
21. *Воронко І. О.* 128
 ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВРАЗЛИВОСТІ WAMS ТА ВІДПОВІДНІ
 ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ СИСТЕМ МОНІТОРИНГУ ТА
 ДІАГНОСТИКИ.
22. *Горбатюк Є. В., Терентьєв О. О., Свідерський А. Т., Марченко О. А.* 132
 ОЦІНКА ТЕХНІЧНОГО СТАНУ КОНСТРУКЦІЙ БУДІВЕЛЬ ІЗ
 ЗАСТОСУВАННЯМ НЕЧІТКИХ МОДЕЛЕЙ.

23. *Твердохлебова Н. Є.* 141
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ.

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

24. *Джала Р. М., Джала В. Р.* 147
ТРИЄДИНА МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ЕЛЕКТРОМАГНІТНОГО
ПОЛЯ ПІДЗЕМНОГО ТРУБОПРОВОДУ.

ARCHITECTURE

25. *Horielov D. A.* 152
MINIMALISM IN ARCHITECTURE.

PEDAGOGICAL SCIENCES

26. *Filon M. M., Makhno M. V.* 156
VIRTUAL REALITY IN THE EDUCATIONAL PROCESS.
27. *Grinko V., Yefremova A.* 161
MIXED LEARNING AS A PRIORITY FORM OF DISTANCE LEARNING
IN PHYSICAL EDUCATION IN UKRAINIAN STATE UNIVERSITY OF
RAILWAY TRANSPORT (UKRSURT).
28. *Ranferova I.* 165
VALUE AND TARGET FOUNDATIONS OF MODERN EDUCATION.
29. *Андріянова В. А.* 172
КОНТЕНТ-АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У США. І.
30. *Боса В. П.* 184
ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.
31. *Василенко О. М.* 191
МЕТОДИ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ В ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОГО
ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.
32. *Заверико Н. В., Москалюк Т. Д.* 197
З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ МАСАЖУ
ПРИ КОРЕКЦІЇ АНАРТРІЇ.
33. *Мацкевіч Ю. Р., Махукова Т. В.* 203
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.
34. *Муляр Н. М.* 209
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У
НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.
35. *Пелех Ю. В., Коняхін Ю. О.* 216
ЦІННІСНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПРОФЕСІЙНА ОЗНАКА КЕРІВНИКА
ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.

36.	<i>Пелех Ю. В., Мельничук Н. Я.</i> ФОРМУВАННЯ АКсіОЛОГіЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.	221
37.	<i>Полєвікова О. Б., Жилкіна Є. О.</i> МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ ОПАНУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКАМИ МОВЛЕННЄВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.	226
38.	<i>Попова І. О., Попрядухін В. С.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕНЕРГЕТИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КЕЙС-МЕТОДУ.	230
39.	<i>Семеренко Ж. М.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.	236
40.	<i>Соха Н. В.</i> ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.	247
41.	<i>Федорович У. М., Менів Н. П.</i> МЕТОДИ АНАЛІТИЧНОГО ДОСЯГНЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.	251
42.	<i>Хоменко О. В.</i> КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ТА ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ НАУКИ В УКРАЇНІ.	255
43.	<i>Чабан О. В., Косенко Т. В.</i> ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТФІЛЬМІВ.	265
44.	<i>Чекмарьова Н. Г., Безденежних С. В., Матлахов М. В., Присяжна М. К.</i> МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.	270
45.	<i>Шостак О. О., Хондока К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНО ПРАВИЛЬНОГО МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.	275
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
46.	<i>Карпюк Ю. Я., Іванов С. О., Іванова Н. С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ З ПАЦІЄНТОМ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ.	279

SOCIOLOGICAL SCIENCES

47. *Dymenko R., Kadykalo O.* 288
USE OF SOCIAL TECHNOLOGIES FOR IMPLEMENTATION OF
SOCIAL RESOURCE OF INNOVATIVE SMALL ENTREPRENEURSHIP.
48. *Iashvili G., Iashvili T., Glonti T., Sherazadishvili B.* 293
CLASSIFICATION OF RESEARCH METHODS INTO PUBLIC
ADMINISTRATION TASKS.

HISTORICAL SCIENCES

49. *Ковальов М. В.* 299
КРИТИКА МАХНОВСЬКОГО РУХУ СУЧАСНИМИ ЗАРУБІЖНИМИ
ДОСЛІДНИКАМИ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ.
50. *Соколова Н. Д.* 309
ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ХАРКІВСЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ В 20-30-Х РР. ХХ СТ. (ЗА СПОГАДАМИ
ВИХОВАНЦІВ).
51. *Солтанова Н. Б.* 313
КАМЕННЫЕ КНИГИ ДРЕВНЕГО АЗЕРБАЙДЖАНА (ГОБУСТАН,
ГЯМИГАЙА).
52. *Тимошенко Ю. О.* 324
ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ
РЕФОРМ У НІМЕЦЬКІЙ BUNDESLIGA.
53. *Чмихало Г. Г., Квятковський Р. В.* 334
ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД БОЙОВИХ ДІЙ В НАГІРНОМУ
КАРАБАХУ (ВЕРЕСЕНЬ-ЛИСТОПАД 2020 РОКУ).

CULTUROLOGY

54. *Кийович А. Ю.* 344
БАГАТОГРАННІСТЬ ТАЛАНТУ ДЖИНА КЕЛЛІ: ВПЛИВ МАЙСТРА
НА АМЕРИКАНСЬКУ КУЛЬТУРУ ХХ СТОЛІТТЯ.

POLITICAL SCIENCES

55. *Burdiuh M.* 357
HOW POPULISM CHALLENGES MODERN LIBERAL DEMOCRACIES?
56. *Андрущенко Т. В., Ковчина І. М., Панченко М. В., Гуменюк А. Г.* 366
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ДИПЛОМАТИЧНА ТА КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА» У ВИЩОМУ
ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ.
57. *Майстренко К. М., Міценко Л. В.* 370
СУЧАСНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.

PHILOLOGICAL SCIENCES

58. *Zhetpisbaeva B. A., Aitbaeva B. M., Tuite E. Y.* 372
DISTANCE LEARNING OF THE KAZAKH LANGUAGE SOME ISSUES.

59. *Герасімова О. М., Шевчук І. М.* 378
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ТВОРІВ
(НА ОСНОВІ КНИГИ МАЙКА ТАКЕРА «ДОКТОР ХТО: ЖАХІТТЯ
ЧОРНОГО ОСТРОВА»).
60. *Гушул Р. В., Федик В. В.* 382
НЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ
COVID-19.
61. *Интымакова Л. Г., Стародубцева З. Г.* 386
ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ОДНОЙ ОРИГИНАЛЬНОЙ
ГРУППЫ АНТИПОСЛОВИЦ.
62. *Луценко Л. О., Негуляева А. О.* 390
МАНІПУЛЯТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНТРОПОМОРФНИХ МЕТАФОР
В ПОЛІТИЧНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ БОРИСА ДЖОНСОНА.

ECONOMIC SCIENCES

63. *Budiakova O., Shaposhnikova O.* 394
CURRENT TRENDS IN INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE
WORLD ECONOMY.
64. *Serediuk Y. M., Khryniuk O. S.* 399
MANAGEMENT OF PRODUCTION ACTIVITIES AS TOOL OF
ENSURING ENTERPRISES PROFITABILITY.
65. *Sviatnenko V. Yu.* 409
USE OF MANAGEMENT INNOVATION BY MODERN
ORGANIZATIONS AS A KEY TO THEIR SUCCESS.
66. *Vodolazska O. I.* 414
THEORETICAL ASPECTS OF DIGITALIZATION OF ECONOMY AND
WAYS OF IMPROVEMENT OF DIGITALIZATION OF
ENTREPRENEURSHIP.
67. *Алиев Дамад Ахмед оглы* 423
ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ
ПО ФАКТИЧЕСКИМ УРОВНЯМ ВЫПОЛНЕНИЯ ТРЕБОВАНИЙ,
ОБЕСПЕЧИВАЮЩИЕ КАЧЕСТВА ТЕХНИЧЕСКОГО
ОБСЛУЖИВАНИЯ.
68. *Баранник Л. Б., Метлицька В. О., Божко А. С.* 429
ФІНАНСОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ
COVID-19 НА СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО.
69. *Венгер В. В.* 433
ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КИТАЮ.
70. *Зоря О. П., Підставка В. О.* 442
ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З
ОПЛАТИ ПРАЦІ ДП «ПОЛОГІВСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ
ГОСПОДАРСТВО».
71. *Кулик О. М.* 446
ІННОВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ, ЇХНІ СУТЬ ТА
ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.

72. *Овечкіна О. А., Маслош О. В.* 452
 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ
 «ДІАГНОСТИКА» ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДПРИЄМСТВА
 ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СУБ'ЄКТА.
73. *Павліш Л. О., Кус К. В.* 456
 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕЧНОСТІ ІГРАШОК В УКРАЇНІ.
74. *Подлесна В. Г.* 460
 АКТУАЛЬНІ ПРОТИРІЧЧЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.
75. *Попова Д. В.* 465
 ІННОВАЦІЙНИЙ ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
 КОРПОРАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ 4.0.
76. *Яровая В. В., Курганская М. Г.* 474
 КОРРЕЛЯЦІОННИЙ МЕТОД АНАЛІЗА ЗАВИСИМОСТЕЙ МЕЖДУ
 ПОКАЗАТЕЛЯМИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО
 ПРЕДПРИЯТИЯ.

LEGAL SCIENCES

77. *Манукян А. М.* 482
 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ.
78. *Остич Л. В.* 486
 АВТОМАТИЗОВАНЕ ЕЛЕКТРОННЕ СУДОЧИНСТВО В СУЧАСНИХ
 РЕАЛІЯХ. СВІТОВИЙ ДОСВІД.
79. *Яремчук В. О.* 491
 НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ І КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗНАННЯ ПРИ
 РОЗСЛІДУВАННІ ОКРЕМИХ ВИДІВ КРИМІНАЛЬНИХ
 ПРАВОПОРУШЕНЬ.

**ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ХАРКІВСЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ В 20-30-Х РР. ХХ СТ. (ЗА СПОГАДАМИ ВИХОВАНЦІВ)**

Соколова Наталія Дмитрівна

к.і.н., доцент

Національний університет
фізичного виховання і спорту України
Київ, Україна

Анотація. В статті вивчено особливості фахової підготовки студентів Харківського університету в 20 - 30-х рр. ХХ ст. Визначено, що з приходом до влади більшовиків, в закладі з'являються кардинальні зміни в освітньому процесі. Велика увага приділяється дисциплінам ідеологічного характеру та громадській роботі.

Ключові слова: Лекція, іспит, українська мова, марксизм-ленінізм, громадські роботи.

Харківський університет, відкритий в 1805 р., після приходу до влади більшовиків був реорганізований в Харківський інститут народної освіти. В 20-х рр. ХХ ст. заклад відіграв вагому роль у ліквідації неписьменності та у здійсненні політики українізації. Саме в цей час відбуваються кардинальні зміни в системі фахової підготовки майбутніх фахівців. Запроваджуються нові предмети, студентів масово долучають до громадських робіт, пріоритет у навчанні надається ідеологічним дисциплінам. Ми спробуємо простежити за всіма нововведеннями, що сталися в стінах закладу у 20 – 30-х рр. ХХ ст.

В 20-х рр. ХХ ст. в Харківському університеті (Харківський інститут народної освіти) домінувала виключно лекційна форма викладання. Студентів не зобов'язували відвідувати заняття, що велися українською мовою. Обов'язковими були лише іспити наприкінці академічного року [2, с. 256]. З метою знайомства з науковою роботою викладачів, студенти отримали

можливість бути присутніми на наукових засіданнях кафедр [2, с. 257].

В цей період студентську молодь змушували займатись громадським навантаженням – допомога в редакції періодичного видання, робота в гуртках тощо. За спогадами вихованців університету, рівень викладання був високим. Серед науково-педагогічного складу вишу зустрічаються прізвища відомої історикині Н. Мурза-Авакянц, дослідниці історії Лівобережної України XVI – XVIII ст.; літературознавця та мовознавця, знавця санскриту П.Ріттера; славіста К. Німчинова. Всі вони стали жертвами сталінського режиму.

На початку 30-х рр. ситуація кардинально змінилась. Життя студента повністю регламентувалось системою. Відвідування занять стало обов'язковим. Старости зобов'язувались занотовувати присутніх. Прогули жорстоко карались позбавленням стипендії або виключенням із університету [2, с. 259]. Л. Дражевська згадує випадок, коли хотіли відрахувати з університету дуже здібного студента лише за декілька пропущених лекцій. В цей період викладання продовжує вестися українською мовою. Проте, погіршився рівень фахової підготовки майбутніх спеціалістів. Траплялись випадки, коли студентів викликали до дошки як у початкових класах. Так, викладач фізичної географії вимагав від здобувачів вміння показувати на карті країни, острови, річки тощо [2, с. 260]. Хоча, в умовах, коли значна частина студентів була малописемною, логічно, що частину навчальних дисциплін вивчали на рівні початкової школи. Контроль за знаннями студентів проводився декілька разів на рік у вигляді іспитів, що здавались групами.

З другої половини 30-х рр. ситуація кардинально змінилась у мовному питанні. Розпочинається поступова русифікація навчальних закладів. Офіційно українську мову не заборонили, але україномовні здобувачі вищої освіти не могли розраховувати на високі бали. Студентка фізичного факультету О. Соловей згадує, що всі роботи, написані українською мовою, завжди отримували оцінку «задовільно» [3, с. 274].

1 вересня 1933 р. після тринадцятирічної перерви відновлює роботу Харківський університет імені М. Горького. Повернення високого статусу

сприяло поліпшенню рівня викладання в закладі. В цей час викладацькою діяльністю займаються відомий мінералог К. Савич-Заблоцький, астроном, академік М. Барабашов, геолог і палеонтолог Д. Соколов. Нажаль, іноземні мови студенти вивчали на рівні початкової школи [2, с. 262]. Велика увага приділялась ідеологічному навчанню молоді, які засвоювали нові навчальні дисципліни, а саме: політекономію, теорію радянського господарства, діалектичний матеріалізм, військова справа, на які припадала переважна більшість навчальних годин (близько 400), тоді як фахові предмети студенти вивчали лише 80 годин. Основи марксизму-ленінізму не користувались популярністю у студентів, які намагались якомога менше приділити часу прочитанню творів В. Леніна. Для успішного складання дисципліни, студентська молодь намагались на заняттях заробляти високі оцінки. Кожний здобувач вищої освіти читав лише один розділ праці вождя, конспектував роботу і передавав конспект одногрупнику. На заняттях диспут вели студенти за домовленістю, тобто ті хто читав необхідний матеріал [2,с. 262].

Декілька тижнів на рік студентська молодь займалась громадськими чи сільськогосподарськими роботами – допомагали голодуючим чи працювали на колгоспних полях. В умовах мілітаризації країни, провідне місце в житті студентів займав спорт. Молодь зобов'язувалась відвідувати спортивні гуртки та здавати залік із фізкультури. З 1931 р. запроваджено комплекс «Готов до праці та оборони» (ГТО), що передбачав фізичну підготовку молоді, патріотичне виховання та набуття військових навичок. Як зазначає О. Буревій, отримання відзнаки ГПО, Ворошилівського стрільця, Ворошилівського вершника тощо, ставилось вище ніж успіхи в навчанні. Чемпіонів без іспитів зараховували до вищого навчального закладу [1, с. 268].

Незважаючи на щільний розпорядок дня, молодь 30-х рр. не забувала і про розваги. Любителі літератури полюбляли читати твори зарубіжних авторів, а саме: Р. Ролана, Т. Драйзера, Л. Фейхвангера тощо. Більшість студентів відвідували концерти піаністів, скрипалів, співаків. Особливою популярністю користувались співаки Ю. Морфессі та О. Вертинський [1, с.268].

В даний період в університеті, як і в усій країні панує атмосфера страху. Студенти та викладачі уникали спілкування. Звичними стали засідання із чистки університетського контингенту – членів партії, викладачів та студентів. Три-чотири рази на тиждень в аудиторії, а присутність всіх була обов'язковою, проводились заходи, де перевіряли біографію та аналізували поведінку окремих осіб. За результатами засідання, викладачів звільняли, а студентів відраховували із навчального закладу [2, с. 263-264].

Отже, в 1920-1930-х рр. в Харківського університету ми спостерігаємо з одного боку українізацію навчального процесу із залученням відомих вчених, а з іншого – жорстку регламентацію життя студента. Молодь змушена відвідувати лекції, вивчати в обов'язковому порядку навчальні дисципліни ідеологічного направлення та активно залучатись до громадських та сільськогосподарських робіт. В 30-х рр., коли країну охопила хвиля терору, здобувачі вищої освіти змушені були уникати спілкування з колегами та викладачами та брати участь у жахливих засіданнях, де здійснювалась чистка кадрів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Буревій О. (1939-1941) // Сучасність. – 1983. – Ч.1-2 (261-262). – С. 266-272.
2. Дражевська Л. (1928-1929, 1933-1935) // Сучасність. – 1983. – Ч.1-2 (261-262). – С. 255-265.
3. Соловей О. (1936-1041) // Сучасність. – 1983. – Ч.1-2 (261-262). – С. 273-286.